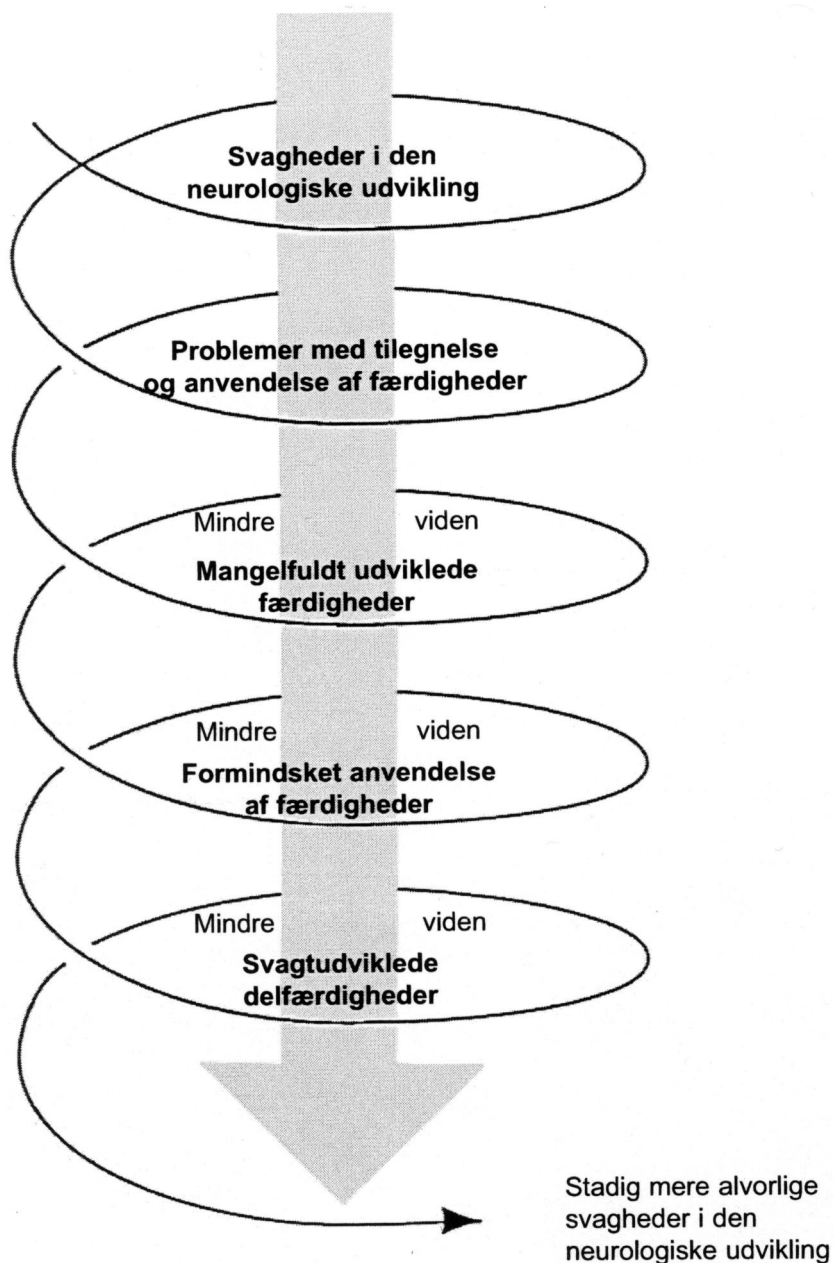
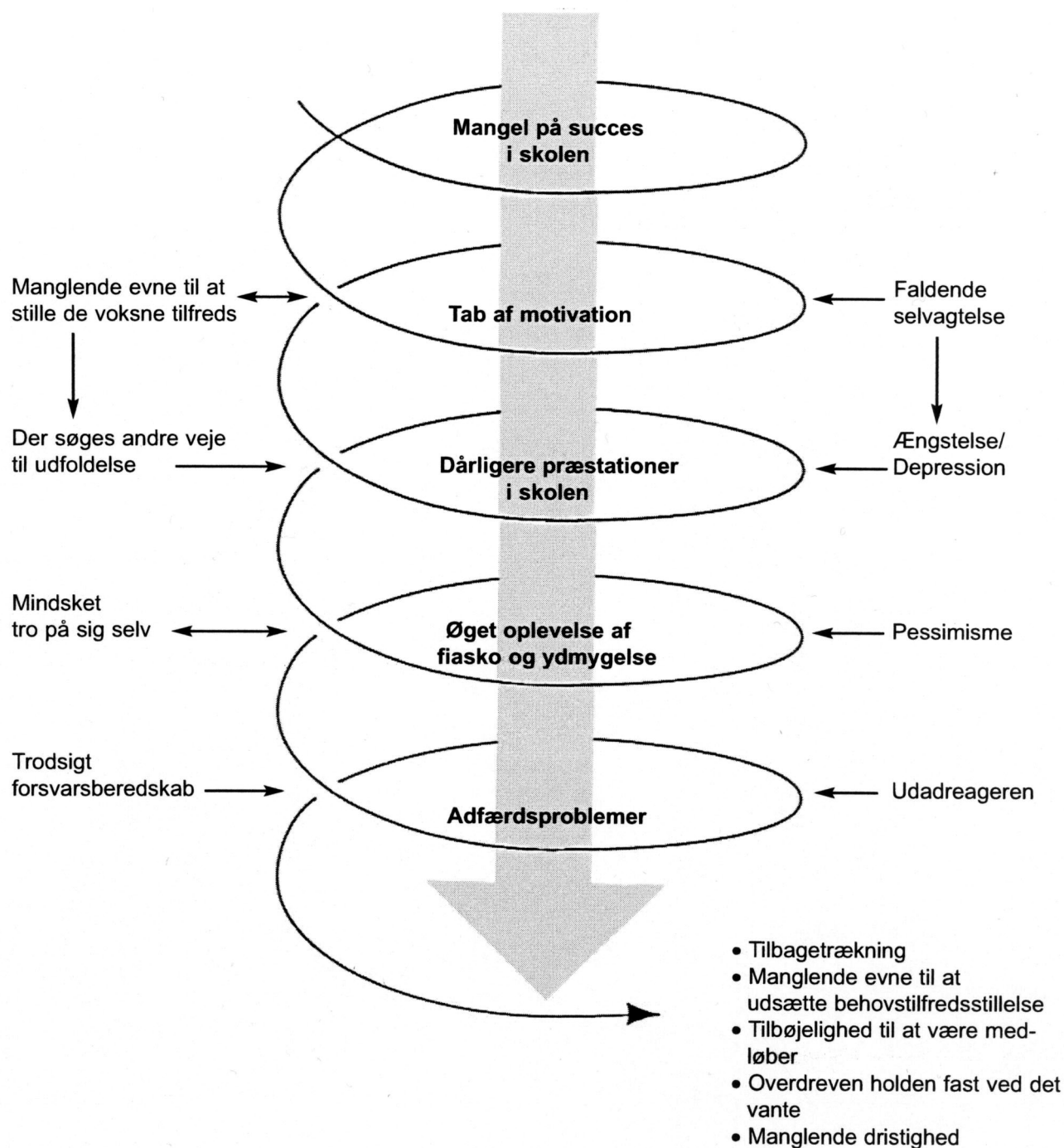

I. Den nedadgående spiral for kognitiv funktion og indlæring

II. Den nedadgående spiral for adfærd/motivation

Opmærksomhedsproblemer

En checkliste for symptomer

Barnets navn _____ Dato _____

Klassetrin _____ Alder _____ Lærer/undersøger _____

Andre, der har deltaget i undersøgelsen _____

Del A – Psykisk aktivitetsniveau

(– = ses tydeligt hos barnet; +/- = ses lejlighedsvis; + = ses ikke)

Parameter	Symptom	–	+/-	+
Arousal /Vågenhed	Har svært ved at falde i søvn eller holde sig vågen.			
	Viser tegn på let træthed i løbet af dagen (f.eks. gaber, strækker sig).			
	Bliver urolig, når han/hun skal koncentrere sig.			
	Udviser meget svingende/flaksende opmærksomhed.			
Psykisk indsats	Har svært ved at komme i gang med arbejdet.			
	Har svært ved at få afsluttet sit arbejde.			
	Kan kun arbejde med det, der virkelig interesserer ham/hende.			
	Indsatsen er uforudsigelig; kan undertiden arbejde godt, men til andre tider ikke.			

Konsekvens(er): Fagligt _____ Adfærdsmæssigt _____ Socialt _____

Figur 2.3. Denne checkliste er tænkt som en hjælp til forældre, lærere eller andre professionelle til at registrere forekomsten af særlig god eller dårlig opmærksomhedsfunktion hos et bestemt barn. Resultaterne kan være en hjælp i en prioritering af, hvordan man skal forholde sig til barnet derhjemme og i skolen. Checklisten kan ligeledes gøre det muligt for forskellige voksne at sammenligne deres observationer af barnets opmærksomhedsfunktion.

Del B – Styring af bearbejdningen

(– = ses tydeligt hos barnet; +/- = ses lejlighedsvis; + = ses ikke)

Parameter	Symptom	–	+/-	+
Identificering af det væsentlige	Kan ikke finde ud af, hvad der er vigtigt, når han/hun <i>lytter</i> eller <i>læser</i> (streg evt. det ene ud).			
	Synes at huske ubetydelige oplysninger bedre end vigtige kendsgerninger og tanker.			
	Bliver let afledt af irrelevante lyde eller baggrundsstøj.			
	Koncentrerer sig om visuelle stimuli, andre ville ignorere.			
Bearbejdning i dybde og detalje	Skal have instruktioner gentaget.			
	Har besvær med de finere detaljer i skolearbejdet.			
	Er bedst til "de store linier": overordnet tænkning, generalisering.			
	Har vanskeligt ved at lagre nyt stof i hukommelsen.			
Psykisk aktivering	Virker passiv i indlæringssituationer; sætter ikke nye oplysninger i relation til det allerede kendte.			
	Er usædvanlig kreativ/opfindsom/fantasifuld.			
	Har svært ved at blive optaget af/engageret i stoffet i skolen.			
	Er for letbevægelig i sin måde at tænke på, associerer frit, forfalder for let til dagdrømmeri.			
Fokusering	Er ofte ikke i stand til at koncentrere sig længe nok.			
	Koncentrerer sig undertiden for længe om samme ting.			
	Er ikke nogen god lytter.			
	Går glip af vigtige dele af anvisninger/forklaringer.			
Tilfredsstillelse	Er vanskelig at stille tilfreds; synes hele tiden at ønske ting.			
	Kan kun koncentrere sig ved meget spændende stimuli.			
	Har svært ved at udsætte behovstilfredsstillelse.			
	Er påfaldende rastløs; hungrer efter spænding.			

Konsekvens(er): Fagligt _____ Adfærdsmæssigt _____ Socialt _____

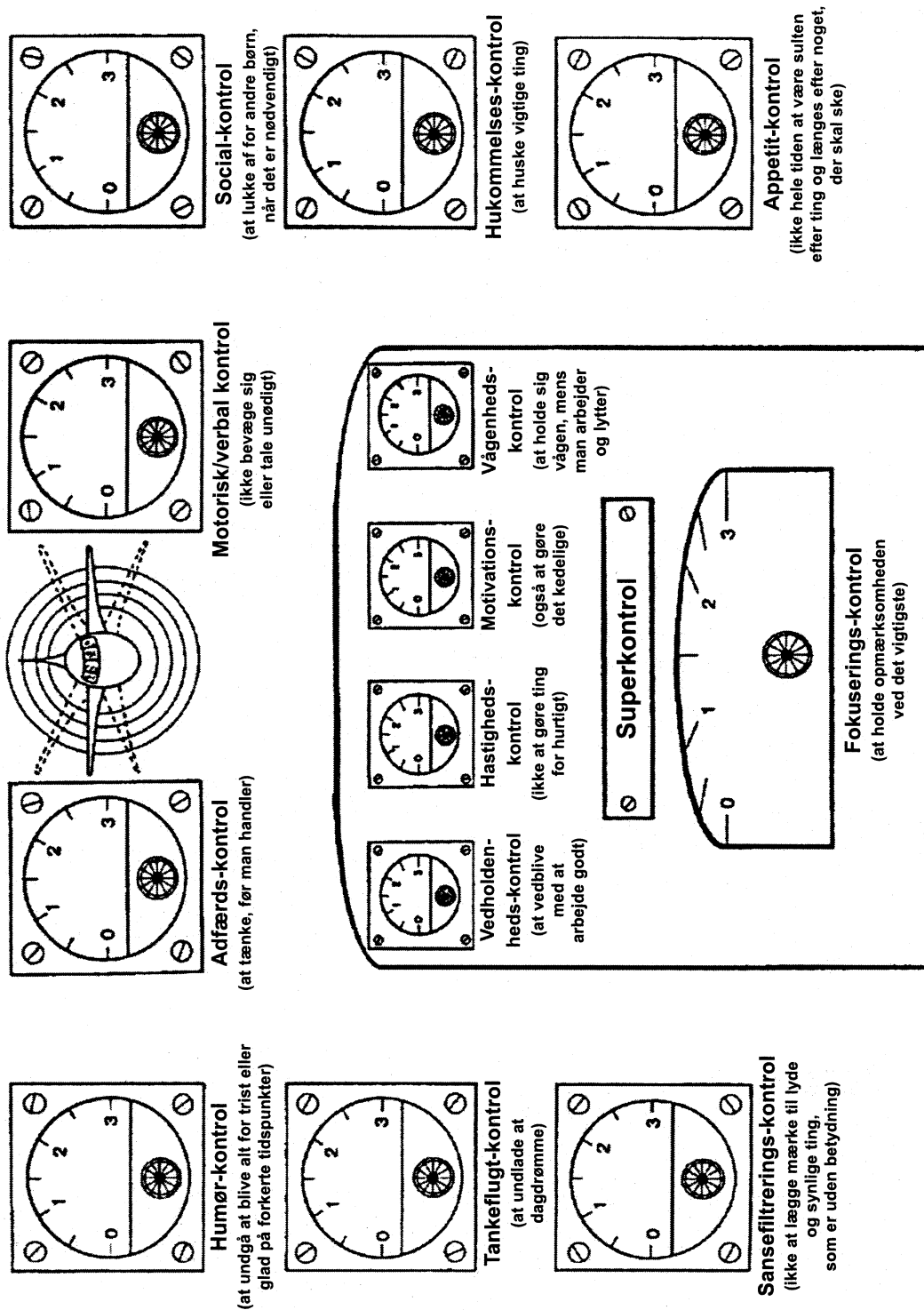
Del C – Planlægning og kontrol

(– = ses tydeligt hos barnet; +/- = ses lejlighedsvis; + = ses ikke)

Parameter	Symptom	–	+/-	+
Forudseenhed	Kan ikke tænke fremad og overveje eventuelle konsekvenser, inden han/hun handler eller taler.			
	Læser lektier uden planlægning eller fornøden omtanke, inden der gås i gang.			
	Har svært ved overgange, at komme videre fra én aktivitet eller opgave til den næste.			
	Har svært ved at vurdere eller forudse løsninger eller resultater i sit skolearbejde.			
Aktivering og hæmning	Gør upassende ting uden selv at opdage det.			
	Gør mange ting på en besværlig måde.			
	Har det med at sige de forkerte ting på det forkerte tidspunkt.			
	Siger upassende ting uden selv at være klar over det.			
Hastighedsregulering	Synes at have vanskeligt ved at fordele, organisere og/eller skønne over den fornødne tid.			
	Smøler ofte, er for sent på den, afleverer for sent.			
	Gør mange ting for langsomt.			
	Er "hyperaktiv".			
Styring og kontrol af egen funktion	Mister overblikket over, hvad han/hun foretager sig midt under en aktivitet eller løsningen af en opgave.			
	Registrerer ikke, når andre viser mishag.			
	Registrerer ikke, når han/hun har sagt eller gjort noget forkert.			
	Laver hyppige sjuskefejl uden at bemærke det.			
Forstærkning	Synes ikke at lære af sine fejl.			
	Påvirkes ikke synderligt af straf.			
	Undlader ofte at anvende metoder, som tidligere har fungeret godt.			
	Reagerer i realiteten ikke ordentligt på belønning.			

Konsekvens(er): Fagligt _____ Adfærdsmæssigt _____ Socialt _____

Opmærksomhedsfunktionen (Koncentrations-cockpittet)

Figur 2.4. Dette diagram kan bruges til at hjælpe børn med opmærksomhedsproblemer til at forstå arten af deres problemer. Den voksne forklarer hver enkelt af kontrollfunktionerne i cockpittet, og barnet tegner sin egen viser på hver af urskiverne (0 = jeg har meget svært ved det, 1 = jeg har lidt svært ved det, 2 = jeg har ingen problemer med det og 3 = jeg er bare god til det).

Hukommelsesplan

Navn _____ Dato _____

Klasse _____

Hvad skal huskes

Ideer _____ Faktuelle oplysninger _____ Fremgangsmåder _____

Emneområde

Kildemateriale

Grundbøger _____ Noter _____ Andre bøger _____

Andre kilder _____

Sammenfatte stoffet

Lave diagrammer _____ Understrege/fremhæve _____

Skrive resuméer _____ Indtale resuméer _____

Finde nøgleord/lave liste over begreber _____ Udtænke spørgsmål _____

På computer _____ På anden måde _____

Registrere det i hukommelsen

Skønnet tidsforbrug _____ timer/minutter _____

Bedste indlæringstidspunkt _____

Pauser _____

Metoder: Hviske _____ Se det for sig _____

Tricks (angiv hvilke) _____

Konsolidere det og placere det i en større sammenhæng

Viderebearbejdning alene _____ På bånd _____

Diskussion(er) med _____

Blive hørt i det

Hvor mange gange _____

Af sig selv _____ Af familiemedlemmer _____

Sammen med en kammerat _____

Figur 3.2. Dette skema er tænkt som en hjælp for elever, der skal forberede sig til en prøve eller lignende. Eleven udfylder skemaet og afleverer det, inden den pågældende begynder forberedelserne. Skemaet hjælper eleven til at tænke igennem, hvilke hukommelsesstrategier man kan bruge. Eleverne kan vurderes for kvaliteten af deres hukommelsesplaner.

Et begrebsdiagram

Begrebet

De afgørende træk

*

*

*

*

*

*

Andre korrekte træk

•

•

•

•

•

•

Nogle ukorrekte træk

x

x

x

x

x

x

De bedste eksempler

*

*

*

*

*

*

Andre eksempler

x

x

x

x

x

x

Beslægtede begreber

→

←

→

←

→

←

→

←

→

←

→

←

→

←

Figur 4.4. Børn kan få bedre hold på nøglebegreber ved at lave begrebsdiagrammer. Dette tomme skema kan anvendes til at hjælpe børn med at lave sådanne begrebsdiagrammer.

Tids- og præstationsskema

Navn	Uge					Ark nummer	
	mandag	tirsdag	onsdag	torsdag	fredag	lørdag	søndag
Aktivitet • Planlagt tidsforbrug • Anvendt tid • Afsluttet • Vurdering							
Aktivitet • Planlagt tidsforbrug • Anvendt tid • Afsluttet • Vurdering							
Aktivitet • Planlagt tidsforbrug • Anvendt tid • Afsluttet • Vurdering							

Vurdering: 1 = jeg klarede det dårligt; 2 = jeg klarede det OK; 3 = jeg klarede det godt; 4 = jeg klarede det meget flot.

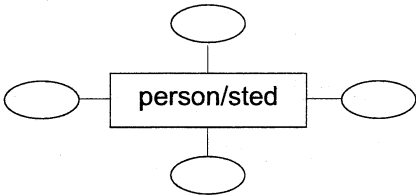
Figur 5.2. Elever kan anvende dette skema som en hjælp til at organisere deres tid mere effektivt. Meningen er, at det skal udfyldes hver uge, måske med hjælp af en forælder eller lærer. Børnene kan krydse de enkelte opgaver eller trin af, når de har udført dem.

Hvad skal der gøres

[illegible]

Figur 5.3. Dette skema, som ofte kan være en hjælp for elever med struktureringsvanskeligheder, kan sendes med hjem hver dag for at gøre det lettere for eleverne at vide, hvad der forventes, og for at de kan være sikre på at få lavet hjemmearbejdet.

Oversigtsdiagram

Ligheder / forskelle _____ _____ _____ _____	Årsagsforløb $a + x \rightarrow y \rightarrow z$
Lister 1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____	Tidsforløb <u>1843</u> - <u>1846</u> - <u>1849</u> -
Beskrivelse 	Problemløsning Problem _____ Løsninger 1 2
Argumentation (den ene side) Holdning _____ Begrundelse 1 2 3	

Figur 6.4. Ældre elever bør lære at opsummere indholdet af en tekst på kort. Hver af de ovenstående modeller kan anvendes til en særlig parameter (f.eks. at lave en liste over et eller andet, foretage sammenligninger og stille ting op mod hinanden osv.).

Elevkontrakt

Jeg, (elev) _____ indgår hermed aftale om,
at jeg vil forsøge at nå følgende mål og/eller udføre følgende præstationer
så godt jeg kan:

	Præstation eller mål
1.	
2.	
3.	
4.	

Hvis det lykkes mig at nå disse mål og/eller udføre
disse præstationer, vil jeg modtage følgende belønninger:

	Belønninger
1.	
2.	
3.	
4.	

Denne kontrakt har gyldighed fra _____ og er gældende til _____

Aftalt og underskrevet af _____ Dato _____

(Elev)

(Forælder eller forældre)

(Lærer eller andre efter behov)

Figur 7.1. Børn med motivationsproblemer kan ofte have glæde af en adfærdskontrakt, som underskrives af eleven, forældrene og eventuelt lærerne. Man kan bruge dette ret enkle eksempel til at give mod på at få lavet lektier, udføre pligter i hjemmet og andre former for adfærd.

Appendiks 1

Plan for problemløsning

Skemaet på de næste sider er tænkt som en hjælp til elever til at blive mere systematiske og strategiske i deres måde at løse problemer på. Skemaet kan tilpasses bestemte aldersgrupper eller bestemte faglige områder. Børn kan anvende denne plan til at løse et bredt spektrum af problemer. Det kan være en god idé at starte med praktiske, dagligdags gøremål som f.eks. at løse en uenighed med en kammerat eller finde ud af, hvem man skal invitere til sin fødselsdag, eller andre områder, barnet er mere interesseret i eller dygtig til. Et barn kan f.eks. øve sig i at løse problemer i forbindelse med sport, med at reparere en cykel, der er gået i stykker, eller bruge en computer.

Efterhånden som deres problemløsningsfærdigheder bliver bedre, kan eleverne anvende dem i mere faglige sammenhænge som at løse opgaver i problemregning, skrive en opgave eller beskæftige sig med spørgsmål i nyhedsmedierne.

Børn skal have mulighed for at forklare deres problemløsningsplan for andre. Ved brug af "Plan for problemløsning" kan de formulere deres trinvis angrebsmåde og deres strategier. Efterhånden som de bliver mere bevidste om problemløsningsprocessen, kan eleverne generalisere denne klart strukturerede fremgangsmåde til et bredere spektrum af både skolemæssige og ikke-skolerelaterede udfordringer.

Plan for problemløsning

Navn _____

Dato _____

Samarbejdspartnere _____

1. Er der et problem, jeg skal løse?

Ja _____ Nej _____ Måske _____

2. Hvad består problemet helt præcist i?

Beskrivelse af problemet

3. Hvilke oplysninger skal jeg bruge for at kunne løse problemet?

Hvor kan jeg finde disse oplysninger?

Nødvendige oplysninger

Hvor de kan findes?

(1) _____
(2) _____
(3) _____
(4) _____
(5) _____
(6) _____

4. Kan jeg løse problemet?

Ja, let _____ Ja, med en del arbejde _____ Nej _____

Måske _____ Alene _____ Med hjælp _____ Fra hvem _____

5. Hvor lang tid vil det vare? _____ Hvor lang tid har jeg? _____

6. Hvad er velkendt ved dette problem (hvad har jeg set, hørt eller prøvet før, som ligner)?

Velkendte mønstre _____

7. Hvilken rækkefølge skal jeg bruge i min trinvis løsning af problemet?

(1) _____
(2) _____
(3) _____
(4) _____
(5) _____
(6) _____

8. Hvilke strategier kan jeg bruge til at løse dette problem?

Strategier _____

9. Har jeg reservestrategier, hvis den første strategi ikke virker? I så tilfælde hvilke?

Reservestrategier _____

10. Hvordan regner jeg med, at det vil være, når problemet er løst?

Forhåndsvurdering _____

11. (Skal besvares midt under problemløsningen) Går tingene, som de skal ifølge planen? Er jeg tilfreds med, hvordan jeg klarer det?

Ja _____ Nej _____ Delvis _____

Kommentarer _____

12. (Skal besvares, når problemet er løst) Hvordan gik det?

- Meget godt _____ Nogenlunde _____ Dårligt _____
- Er helt færdig _____ Burde arbejdes mere med _____
- Var sværere end forventet _____ Var lettere end forventet _____
Var netop så svært som forventet _____
- Varede længere end forventet _____ Varede kortere end forventet _____
Varede netop så længe som forventet _____

13. Kan jeg bruge løsningen og/eller problemløsningsstrategierne i fremtiden?
I så tilfælde hvordan?

Fremtidige anvendelsesmuligheder _____

Appendiks 2

Matematikinterviewet

Vores forståelse af et barns indlæringsproblemer i matematik kan udvides ved simpelthen at diskutere vanskelighederne med eleven selv. Matematikinterviewet giver en ramme for belysningen af elevens måde at se tingene på. Nogle udtalelser, elever ofte fremsætter om matematik, er opdelt efter funktionsområder som f.eks. forståelse og hukommelse. Ordvalget sigter mod at hjælpe eleverne til at erkende, at mange børn har svært ved at klare sig i dette fag.

Man interviewer barnet om, hvorvidt disse udtalelser passer på barnet. Svarene skulle gerne hjælpe én til at sætte fingeren på de helt præcise områder, som volder problemer. Under hele interviewet bør man opmuntre børnene til at uddybe deres svar og give eksempler, når de kan. Disse ekstra oplysninger kan indføres i den rubrik, der er afsat til kommentarer på interviewskemaet. Sidste afsnit af interviewet rummer nogle åbne spørgsmål, som er tænkt til at afdække barnets følelser og holdninger til faget.

Matematikinterviewet tænkes brugt til elever fra femte klasse og opefter. Men nogle lærere vil eventuelt finde, at de kan tilpasse dele af det til yngre børn. Det er ikke meningen, at interviewet skal scores. Hensigten er at få et kvalitativt overblik, som kan bidrage til en beskrivelse af et barns indlæringsmønster og på samme tid give indsigt i elevens egen forståelse af indlæringsproblemet og hans eller hendes villighed til at tale om det.

Matematikinterviewet

Del 1

Nøgle til del 1

0 = passer altid på mig; 1 = passer for det meste på mig;

2 = passer somme tider på mig; 3 = passer aldrig på mig

Udsagn

Forståelse	0	1	2	3
1. Nogle elever siger, at de kan blive meget forvirrede, når læreren forklarer noget nyt for første gang i matematiktimerne.	☐	☐	☐	☐
2. Nogle børn kan løse almindelige regneopgaver vældig godt, men har ret svært ved at finde ud af problemregning.	☐	☐	☐	☐
3. Nogle børn har en masse besvær med at forstå de ord, som bruges i matematiktimerne.	☐	☐	☐	☐
4. Nogle elever har svært ved at forklare noget, som de ellers godt kan i matematik.	☐	☐	☐	☐
5. Nogle kan bedre lære matematik ved at se på en opgave, som er løst korrekt, end ved at høre om den slags opgaver i timerne.	☐	☐	☐	☐
6. Nogle mennesker har vældig svært ved at se former og størrelsesforhold for sig inde i hovedet, når de skal løse matematikopgaver.	☐	☐	☐	☐
7. Nogle elever kan gøre en hel masse ting rigtigt i matematik, men de forstår ikke rigtigt, hvad det er, de gør.	☐	☐	☐	☐
8. Man kan godt lære ting udenad i matematik i stedet for at forstå dem.	☐	☐	☐	☐
9. Nogle elever tror, de forstår noget i timerne, og opdager så bagefter, at de ikke rigtigt fik fat på det.	☐	☐	☐	☐
10. Mange elever synes, at de har sværere ved at tænke i matematiktimerne end i andre fag.	☐	☐	☐	☐

Hukommelse	0	1	2	3
11. Det kan vare for længe at komme i tanke om ting i matematik (som f.eks. gangetabeller) ved en prøve, eller når man skal lave lektier.	☐	☐	☐	☐
12. Nogle børn har svært ved at huske, hvordan man skal gøre tingene i matematik.	☐	☐	☐	☐
13. Det kan være meget hurtigere at lave svære matematikopgaver, når man bruger lommeregner.	☐	☐	☐	☐
14. Nogle elever glemmer, hvad de er i gang med, midt i en matematikopgave.	☐	☐	☐	☐
15. Nogle børn er ikke nær så gode til hovedregning som andre børn.	☐	☐	☐	☐
16. Mange elever synes, at en matematikopgave slet ikke ligner noget, de kender, når de ser på den. Hver opgave virker helt forskellig fra alle de andre.	☐	☐	☐	☐
17. Det sværeste ved matematik er at gøre tingene i den rigtige rækkefølge.	☐	☐	☐	☐
18. Nogle mennesker skal standse op og tænke over alting i matematik; der er ikke noget af det, der bare går hurtigt og automatisk for dem.	☐	☐	☐	☐
19. Nogle mennesker har meget svært ved at huske de rigtige former i matematik, når de hører navnene.	☐	☐	☐	☐
20. Nogle børn klager over, at de godt ved, hvordan de skal gøre tingene i timerne, men at de glemmer det, når de skal lave lektier.	☐	☐	☐	☐
Opmærksomhed	0	1	2	3
21. Man kan komme til at lave for mange sjuskefejl i matematik, fordi man skynder sig med opgaverne.	☐	☐	☐	☐
22. Det kan være meget svært at koncentrere sig i matematiktimerne.	☐	☐	☐	☐
23. Nogle børn siger, at de bliver meget trætte, når de laver matematik.	☐	☐	☐	☐
24. Nogle elever klager over, at der er alt for mange små detaljer, man skal huske på i matematik.	☐	☐	☐	☐
25. Der er elever, som nogle gange har problemer i matematik, fordi de ikke rigtig standser op, tænker sig om og planlægger godt nok, før de går i gang med at løse en opgave.	☐	☐	☐	☐

26.	Det kan være meget hårdt at komme i gang med at lave matematik	☐	☐	☐	☐
27.	Nogle elever har meget svært ved at komme med skøn over, hvad resultatet vil blive; de har ingen idé om, hvad svaret vil være, før de begynder på en opgave.	☐	☐	☐	☐
28.	Nogle elever har en hjerne, som ikke kan lide fag som matematik, fordi der hele tiden kun er ét rigtigt svar.	☐	☐	☐	☐
29.	Nogle mennesker synes, at det er enormt kedeligt at kigge matematik-opgaver efter.	☐	☐	☐	☐
30.	Nogle børn klarer sig meget forskelligt i matematik; nogle gange klarer de sig virkelig godt og andre gange meget dårligt.	☐	☐	☐	☐

Problemløsning/strukturering

0 1 2 3

31.	Nogle elever har svært ved at finde ud af, hvad der er det første, de skal gøre, når de løser en matematikopgave.	☐	☐	☐	☐
32.	Når nogle børn kører fast i en matematikopgave, så kan de simpelthen ikke finde på noget nyt, de kan gøre for at løse den.	☐	☐	☐	☐
33.	Det kan være svært at finde ud af, hvad der er vigtigt, og hvad der ikke er, i en opgave i problemregning.	☐	☐	☐	☐
34.	Det kan være svært at finde ud af, hvad man skal forberede sig i til en prøve, og hvordan man skal gøre det.	☐	☐	☐	☐
35.	Nogle elever orker aldrig at høre sig selv, når de læser matematik.	☐	☐	☐	☐

Opfattelse af matematik

0 1 2 3

36.	Matematik gør nogle mennesker meget anspændte.	☐	☐	☐	☐
37.	Nogle børn går ned i prøver, fordi de bliver for nervøse.	☐	☐	☐	☐
38.	Matematik får folk til at føle sig dumme.	☐	☐	☐	☐
39.	Nogle elever tror, at de er så langt bagud i matematik, at de aldrig vil kunne indhente det.	☐	☐	☐	☐
40.	Man kan være meget uheldig i matematik.	☐	☐	☐	☐

Kommentarer og ordrette citater: _____

Del 2

1. Hvad kan du bedst lide ved matematik?

2. Har du fundet nogle måder, du kan bruge til at gøre matematik lidt lettere for dig selv?

Hvilke? _____

3. Hvad gør du, når du har problemer med en matematikopgave?

Er der andet, du kunne gøre? _____

4. Nogle mennesker tror, at man kan sige, hvor kvik en elev er, ved at se på, hvordan han eller hun klarer sig i matematik? Hvad mener du om det?

5. Hvilken slags hjerne tror du, et barn har, der har svært ved matematik?

6. Hvilken slags hjerne har man brug for for at klare sig godt i matematik?

Appendiks 3

Interviewet om skriftlige arbejder

"Interviewet om skriftlige arbejder" har en opbygning svarende til "Matematikinterviewet". Børnene præsenteres for en række udsagn om skriftlige arbejder, som andre elever er kommet med. De angiver så, i hvor høj grad udsagnene passer på dem selv. Udsagnene er opdelt efter forskellige funktionsområder, som er af betydning for skriftlige arbejder. Interviewet beskæftiger sig med sprog, grafomotorisk funktion, forestillingsdannelse, hukommelse og planlægning. Et barn kan angive at have betydelige vanskeligheder på et eller flere af disse områder. Man kan så kigge nærmere på barnets svar og sammenholde dem med eksempler på barnets skriftlige arbejder, observationer foretaget af lærere og forældre såvel som testning, der måtte skønnes relevant. Man kan på denne måde få en bred beskrivelse af barnets vanskeligheder med skriftlige arbejder. En sådan beskrivelse er helt central for at lave en behandlingsplan gældende i hjemmet og i skolen.

"Interviewet om skriftlige arbejder" skal ikke, som heller ikke "Matematikinterviewet", scores. Det er beregnet til brug for børn i femte klasse og derover. Man kan tilpasse spørgsmålene, så de kan bruges til yngre børn og børn med mangelfuld sprogforståelse. Man skal altid forsøge at få børnene til at udbygge deres svar og komme med eksempler på, hvornår de har oplevet et bestemt problem. Sidste afsnit af "Interviewet om skriftlige arbejder" giver eleverne mulighed for at komme med frie svar på spørgsmål om deres følelser og holdninger i forbindelse med skriftlige arbejder.

Interviewet om skriftlige arbejder

Del 1

Nøgle til del 1

0 = passer altid på mig; 1 = passer for det meste på mig;

2 = passer somme tider på mig; 3 = passer aldrig på mig

Udsagn

Skrivefunktion

0 1 2 3

1. Børn klager nogle gange over, at de bliver meget trætte i hånden af at skrive meget.	☐	☐	☐	☐
2. Nogle elever holder en blyant eller kuglepen på en speciel måde.	☐	☐	☐	☐
3. Der er nogle børn, som synes, de skriver for langsomt til prøver, og når de laver hjemmearbejde.	☐	☐	☐	☐
4. Nogle mennesker er meget bedre til trykte bogstaver end til sammenhængende skrift.	☐	☐	☐	☐
5. Mange elever siger, at det ikke er lige så let for dem som for andre at forme bogstaverne.	☐	☐	☐	☐

Sprogfunktion

0 1 2 3

6. Nogle elever synes, at det er svært at finde ord for deres tanker, når de skal sige noget i skolen.	☐	☐	☐	☐
7. Nogle børn laver en masse grammatiske fejl, når de skriver.	☐	☐	☐	☐
8. Nogle elever skal tænke længe over, hvordan de skal udtrykke deres tanker på papiret, når de skriver.	☐	☐	☐	☐
9. Nogle mennesker har svært ved at bruge et godt ordforråd, når de skriver; de bruger en masse lette ord.	☐	☐	☐	☐
10. Nogle børn har svært ved at beskrive ting godt i klassediskussioner.	☐	☐	☐	☐

Forestillingsevne	0	1	2	3
11. Nogle elever har svært ved at finde på emner eller beslutte sig til, hvad de vil skrive.	☐	☐	☐	☐
12. Nogle børn hader at skrive historier.	☐	☐	☐	☐
13. Det kan være meget svært at finde ud af, hvad man skal skrive om eller tage med i en opgave.	☐	☐	☐	☐
14. Mange børn siger, at de har svært ved selv at gøre sig tanker om, hvad de lærer i skolen.	☐	☐	☐	☐
15. Nogle mennesker siger, at det er virkelig svært at skrive om deres egne meninger, eller hvad de tænker om tingene.	☐	☐	☐	☐
Hukommelse	0	1	2	3
16. Det er forvirrende at skulle huske på så mange ting på én gang (som stavning, tegnsætning, ordforråd, osv.), mens man skriver.	☐	☐	☐	☐
17. Nogle børn skriver meget pænere, når de skriver af fra tavlen, end når de selv skal skrive noget.	☐	☐	☐	☐
18. Nogle børn har somme tider svært ved at huske, hvad de ville skrive, når de skal skrive en opgave eller en historie.	☐	☐	☐	☐
19. Nogle børn har sagt, at de får meget bedre ideer, når de taler, end når de skriver.	☐	☐	☐	☐
20. Staveproblemer kan gøre det særlig besværligt at skrive for nogle mennesker.	☐	☐	☐	☐
Strukturering	0	1	2	3
21. Det kan være virkelig hårdt at komme i gang med en skriftlig opgave.	☐	☐	☐	☐
22. Nogle elever har svært ved at få deres tanker ned på papiret i den rigtige rækkefølge, når de laver en skriftlig opgave.	☐	☐	☐	☐
23. Nogle elever tænker på forhånd ikke meget over, hvad de vil skrive; de begynder bare at skrive.	☐	☐	☐	☐

24. Nogle elever har svært ved at få samlet sammen på de bøger, papirer og andre ting, de skal bruge for at lave en skriftlig opgave. ☐ ☐ ☐ ☐
25. Det er svært at vide, hvor længe det vil vare at lave en skriftlig opgave eller skrive en historie. ☐ ☐ ☐ ☐

Kommentarer: _____

Del 2

1. Er der nogen form for skriftligt arbejde i skolen, du kan lide?

2. Hvad synes du er det sværeste ved skriftlige opgaver? Hvad er det letteste?

3. Er der noget, du har lært, som gør det lettere for dig at lave skriftlige opgaver?

4. Bliver du nogensinde flov, når andre børn ser noget, du har skrevet?

5. Hvis du har besvær med at lave en skriftlig opgave, hvad vil du så gøre?

6. Har du nogensinde prøvet at skrive på computer? Har det gjort det lettere for dig at lave skriftlige opgaver? Har du problemer med at bruge computer?

7. Du skal koordinere dine muskler, når du skriver, dyrker sport, laver formning eller reparerer ting. Hvilke af disse ting arbejder dine muskler godt med, og hvilke har de problemer med?

8. Hvad skal man være skrap til for at lave gode skriftlige opgaver?

Appendiks 4

Køreplan for opgaver

"Køreplan for opgaver" kan bruges til at hjælpe elever med at lære at planlægge skriftlige fremstillinger ordentligt. Det er meningen, at den skal videregive en idé om, at man på forhånd skal gøre sig tanker om de fleste skriftlige opgaver og planlægge dem trinvist. Køreplanen gør det også muligt for eleverne at styre og evaluere skriveprocessen.

Børnene kan få til opgave at skrive en opgave og udfylde "Køreplan for opgaver", mens de gør det. Man kan udfylde forskellige dele af køreplanen på forskellige tidspunkter af opgaveskrivningen. På disse tidspunkter kan man kigge skemaet igennem sammen med en lærer eller en af forældrene.

Når en elev første gang møder køreplanen, skal den voksne demonstrere, hvordan den bruges. Læreren eller forælderen kan finde på en tænkt titel og gennemgå alle trin i udfyldelsen af køreplanen, mens eleven ser på. Eleven kan have brug for hjælp i sine første forsøg på at bruge den.

Læreren kan måske ønske at vurdere eleverne ud fra, hvor godt de har udfyldt køreplanen. Denne form for evaluering fortæller eleverne, at det er akkurat lige så vigtigt, hvordan man griber det an at skrive en opgave, som hvordan opgaven falder ud, når den er færdig.

Køreplan for opgaver

Elevens navn _____		Dato _____
Klasse _____	Opgavens art _____	Afleveringsfrist _____
Opgavens indhold eller emne _____		Opgavens omtrentlige længde _____
Modtager(e): Lærer ☐ klassekammerater ☐ forældre ☐ andre _____		

A. Trin i opgaveløsningen og tidsplan for de enkelte trin

Trin	Tidsforbrug	Dato og tidspunkt	Udført
Få ideer			
Læse/slå ting op			
Skitsere plan			
Første udkast			
Revidere tanker/sætninger			
Andet udkast			
Rette stavefejl, tegnsætning osv.			
Endelig udgave			

B. Beslutning om hovedemne for opgaven

C. Forventninger til hvordan det vil gå (sæt ring om det rette svar)

Hvor sjovt	Hvor svært	Hvor stort udbytte	Hvor godt vil jeg klare det
Meget sjovt	Let	Stort udbytte	Flot
Lidt sjovt	Lidt svært	En del udbytte	Pænt
Ikke særlig sjovt	Svært	Ikke så stort udbytte	Nogenlunde
Kedeligt	Meget svært	Spild af tid	Dårligt

D. Opremsning af de vigtigste oplysninger, som skal med

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

E. Yderligere oplysninger, som skal bruges

	De ønskede oplysninger	Hvor kan de findes
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		

F. Ordning af afsnittene i den bedste rækkefølge/med bedste deloverskrifter

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

G. Forhåndstanker om slutningen eller konklusionerne

H. Valg af titel

I. Vurdering af, hvordan det gik (udfyldes efter opgaven er afleveret)

Flot _____ Pænt _____ Nogenlunde _____ Dårligt _____

Hvor svære var de forskellige dele? (1 = meget svær; 2 = svær; 3 = ikke svær)

Del af opgaven	Hvor svært			Del af opgaven	Hvor svært		
At skrive hurtigt nok	1	2	3	At forstå emnet	1	2	3
At skrive pænt	1	2	3	At få ideer	1	2	3
At få grammatikken i orden	1	2	3	At finde oplysninger	1	2	3
At sætte tegn	1	2	3	At ordne ideer/oplysninger	1	2	3
At stave rigtigt	1	2	3	At få sagt ideerne på en god måde	1	2	3
At læse korrektur/revidere	1	2	3	At få skrevet nok	1	2	3
At koncentrere sig	1	2	3	At bruge køreplanen	1	2	3

Appendiks 5

Køreplan for historier

"Køreplan for historier" kan bruges på samme måde som "Køreplan for opgaver". Eleverne kan planlægge arbejdet, vise hvordan det skrider frem og vurdere processen ved at bruge skemaet.

Man kan bruge "Køreplan for historier" på mange forskellige måder. Inden barnet begynder på aktiviteten, kan læreren komme med nogle af de oplysninger, der spørges efter i skemaet. Eleverne skal måske skrive en historie, som passer til en bestemt titel, eller de kan få den sidste linie af en historie og blive bedt om at skrive resten af historien.

Lærerne skal vise eleverne, hvordan man bruger "Køreplan for historier". Men med tiden vil de sandsynligvis kunne bruge den selv.

Som det var tilfældet med "Køreplan for opgaver" afleverer eleverne skemaet til vurdering på forskellige trin i historieskrivningen.

Køreplan for historier

Elevens navn _____		Dato _____
Klasse _____	Opgavens art _____	Afleveringsfrist _____
Opgavens indhold eller emne _____		Opgavens omtrentlige længde _____
Modtager(e): Lærer ☐ klassekammerater ☐ forældre ☐ andre _____		

A. Trin i opgaveløsningen og tidsplan for de enkelte trin

Trin	Tidsforbrug	Dato og tidspunkt	Udført
Få ideer			
Skitsere plan			
Første udkast			
Revidere tanker/sætninger			
Andet udkast			
Rette stavefejl, tegnsætning osv.			
Endelig udgave			

B. Vælge og beskrive hovedpersonerne i historien

	Person	Kort beskrivelse
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

C. Vælg hvor historien foregår

Miljø _____ Sted _____ Tidspunkt _____

D. Opremsning af hovedbegivenhederne og/eller de konflikter, som skal indgå

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

E. Ordning af begivenhederne i den bedste rækkefølge

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

F. Forhåndstanker om, hvordan historien skal ende

Sidste sætning i historien: _____

G. Andre interessante eller underholdende detaljer, som skal med

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

H. Valg af titel

I. Forventninger til, hvordan det vil være at skrive historien

(sæt ring om det valgte svar)

Hvor sjovt	Hvor svært	Hvor stort udbytte	Hvor godt vil jeg klare det
Meget sjovt	Let	Stort udbytte	Flot
Lidt sjovt	Lidt svært	En del udbytte	Pænt
Ikke særlig sjovt	Svært	Ikke så stort udbytte	Nogenlunde
Kedeligt	Meget svært	Spild af tid	Dårligt

J. Vurdering af, hvordan det gik (udfyldes når historien er færdig)

Flot _____ Pænt _____ Nogenlunde _____ Dårligt _____

Hvor svære var de forskellige dele? (1 = meget svært; 2 = svært; 3 = ikke svært)

Del af opgaven	Hvor svært			Del af opgaven	Hvor svært		
At skrive hurtigt nok	1	2	3	At vælge titel	1	2	3
At skrive pænt	1	2	3	At finde på historien	1	2	3
At sætte tegn	1	2	3	At få den rigtige rækkefølge i historien	1	2	3
At få grammatikken i orden	1	2	3	At skrive nok	1	2	3
At stave rigtigt	1	2	3	At koncentrere sig om arbejdet	1	2	3
At bruge køreplanen	1	2	3	At læse korrektur/revidere	1	2	3

Appendiks 6

Gennemgang af læsning

Meningen med læsegennemgangen er at hjælpe de voksne til at forstå elevens læsevan-
skeligheder. Den kan også anvendes til at hjælpe ældre elever med bedre at forstå de læse-
problemer, de har.

Eleven skal først læse eller have forelæst den indledende side og have hjælp til at forstå
den. Så læser han eller hun et stykke eller et kapitel. På et eller flere steder, som er udpe-
get på forhånd, standser eleven op og vurderer sin oplevelse af at læse.

De almindelige læseproblemer, som er opført i højre side på skemaet, er beskrevet mere
indgående på nedenstående liste:

- Opmærksomhed. Nogle elever har svært ved at koncentrere sig godt nok, når de læser. Deres tanker flakker rundt. De kan ikke huske, hvor de er nået til, og de overser en mas-
se vigtige detaljer. Somme tider bliver de trætte og/eller keder sig, når de læser.
- Stemning. Nogle elever bliver nervøse, når de læser. Andre bliver anspændte. Disse
følelser kan skyldes deres læsevanskeligheder.
- Hukommelse. Man skal huske en masse, når man læser. Man skal huske ting, man har
lært for længe siden og samtidig huske, hvad man læser, mens man læser det.
Hukommelsesproblemer kan somme tider gøre det svært at læse godt.
- Spændvidde. Nogle elever får vanskeligheder, når de skal læse længere stykker. De har
besvær med deres spændvidde. De læser meget bedre, når de ikke skal læse så lange
stykker.
- Sprog. Det at forstå ord og sætninger er en vigtig del af læsningen. Nogle elever kan ikke
få fat på sproget, når de læser.
- Begreber. Begreber er de tanker, man skal forstå, når man læser. Man kan blive forvirret,
hvis man ikke helt får fat på disse tanker.
- Baggrund. Elever kan undertiden have svært ved at læse, fordi de ikke ved nok om
emnet til at finde ud af meningen.
- Afkodning. For at læse godt skal eleven hurtigt og let kunne finde ud af de enkelte ord.
Nogle elever har svært ved at forstå, hvad de læser, fordi de skal arbejde så hårdt med
at afkode mange af ordene.

Gennemgang af læsning

Navn	Klassetrin	Dato
Lærer	Klasse	
Bog eller læsestykke	Det hele	Del af det
Læst kapitel/afsnit	Antal sider	

Vejledning: Mange elever har svært ved at læse. Dette skema er lavet for at hjælpe eleverne, deres lærere og forældre til bedre at forstå disse læseproblemer. Kig skemaet igennem og læs derpå det aftalte stykke. Inden du begynder, skal du dele stykket op i fire dele. Sæt et kryds i den rette rubrik, hvis nogen af tingene på listen har været et problem i det stykke, du lige har læst. Det kan måske hjælpe dig til at gøre dig nogle tanker om, hvorfor det er svært for dig at læse.

Problem	1	2	3	4	Problemets art
Mine tanker gik på langfart.					Opmærksomhed
Jeg blev træt.					Opmærksomhed
Jeg fik ikke fat på vigtige detaljer.					Opmærksomhed
Jeg glemte, hvor jeg var nået til.					Opmærksomhed
Jeg tabte tråden.					Opmærksomhed/hukommelse
Jeg havde lyst til at rejse mig og gå rundt.					Opmærksomhed
Jeg kedede mig.					Stemning/opmærksomhed
Jeg var nervøs/anspændt.					Stemning/opmærksomhed
Jeg kunne ikke finde ud af, hvad der var vigtigt.					Opmærksomhed/baggrund
Jeg kunne ikke huske, hvad jeg læste.					Hukommelse/sprog
Jeg kunne ikke huske noget, jeg skulle bruge for at forstå.					Hukommelse
Jeg ville ikke kunne genfortælle, hvad jeg læste.					Læsning/hukommelse/sprog
Der var for mange nye oplysninger.					Spændvidde/baggrund
Der var for mange nye tanker.					Spændvidde/baggrund
Ordene var for svære.					Sprog
De enkelte sætninger var for indviklede.					Sprog
Afsnittene var for indviklede.					Sprog/baggrund
Det var for svært at forstå tankerne.					Begreber/sprog
Jeg vidste ikke nok til at kunne forstå det.					Begreber/baggrund
Jeg kunne ikke se det for mig.					Visuel bearbejdning
Jeg kunne ikke finde ud af kort/diagrammer.					Visuel bearbejdning
Jeg havde svært ved at læse nogle af ordene.					Afkodning af ord
Jeg læste for langsomt.					Afkodning af ord/sprog

Appendiks 7

Samarbejdsark

Samarbejdsarket er tænkt til at hjælpe lærere, forældre og professionelle med at arbejde sammen om at forstå et barns udvikling og planlægge en undervisning, der tager hånd om barnet. Man kan bruge skemaet på en række forskellige måder.

Lærerne, forældrene og andre voksne involverede kan uafhængigt af hinanden udfylde skemaet og derpå sammenligne notater ved et møde. Eller de kan sætte deres fælles resultater op på ét skema efter en drøftelse af barnet. Skemaet kan også bruges som øvelse af lærere. Man kan læse *Med barnet i centrum – Om undervisning af børn med særlige behov* og derpå øve sig i at udfylde skemaet for elever, man kender, eller for hypotetiske elever i cases.

Man kan hente oplysninger mange forskellige steder, når man skal udfylde Samarbejdsarket. Man kan nedfælde direkte observationer foretaget af forældrene, lærerne og de professionelle. Og resultater fra testning, interviews med barnet og undersøgelser hos specialister kan give yderligere oplysninger.

Samarbejdsarket er ikke tænkt som et diagnostisk redskab. Det er derimod meningen, at det skal hjælpe alle involverede med at ordne deres fund og sikre, at forældrene og lærerne ser og behandler barnet på samme måde.

Samarbejdsark

Barnets navn _____

Klassetrin _____

Dato _____

Person(er), som har udfyldt samarbejdsarket _____

Forældre ☐ Lærere ☐ Professionelle ☐ Andre (angiv hvem) _____

Observerede fænomener

Områder	Observerede fænomener	Sværhedsgrad *				Fænomenet viser sig ved
		1	2	3	4	
Opmærksomhed	Svigtende regulering af psykisk aktivitetsniveau					
	Svigtende styring af bearbejdning					
	Svigtende planlægning					
Hukommelse	Problemer med korttidshukommelsen					
	Utilstrækkelig arbejdshukommelse					
	Ufuldstændig konsolidering i langtidshukommelsen					
	Forringet adgang til langtidshukommelsen					
Forståelse	Mangelfuld sprogforståelse					
	Mangelfuld begrebsdannelse					
	Visuelle problemer					
	Langsom databehandling					
	Lav spændvidde					
	Ensidig oppefra-og-ned eller nedefra-og-op bearbejdning					
Produktiv adfærd	Mangelfuld sprogproduktion					
	Motoriske problemer					
	Manglende styring og strukturering					
	Mangelfuld problemløsning					
Færdigheds-tilegnelse	Forsinket læseindlæring					
	Staveproblemer					
	Problemer med skriftlige arbejder					
	Matematikproblemer					

Områder	Observerede fænomener	Sværhedsgrad *				Fænomenet viser sig ved
		1	2	3	4	
Tilpasning	Skolerelateret tristhed eller ængstelighed					
	Somatiske problemer og bekymringer om egen krop					
	Adfærdsproblemer					
	Samspilsproblemer					
	Manglende motivation					

* Nøgle til scoring af sværhedsgrad: 1 = ingen problemer; 2 = et mindre problem;
3 = et moderat problem; 4 = et alvorligt problem

Stærke sider og interesser: _____

Uddybning af og yderligere kommentarer til de observerede fænomener:

Faglige delfærdigheder

Barnets navn _____

Klassetrin _____

Dato _____

Person(er), som har udfyldt samarbejdsarket _____

Forældre ☐ Lærere ☐ Professionelle ☐ Andre (angiv hvem) _____

Færdigheds- område	Delfærdighed	Niveau *				Kommentarer
		1	2	3	4	
Læsning	Præcision i afkodning					
	Afkodningshastighed					
	Genkaldelse af fakta					
	Forståelse					
	Opsummering					
	Hastighed/automatisering					
Stavning	Korrekthed ved isolerede ord					
	Korrekthed ved ord i tekst					
Skrivning	Blyantsgreb					
	Skrivertme/ubesværetthed					
	Letlæselighed					
	Tekniske færdigheder i skriftlige arbejder					
	Tekniske færdigheder isoleret					
	Det skrevne sprog					
	Forestillingsevne					
	Forberedelse af skriveprocessen					
	Strukturering af skriveprocessen					
Matematik	Genkaldelse af fakta					
	Hastighed ved genkaldelse af fakta					
	Genkaldelse af metoder					
	Hastighed ved genkaldelse af metoder					
	Problemregning					
	Matematiske fagudtryk					
	Visualisering					
	Symbolsk repræsentation					
	Begrebsforståelse					

*Vurdering af elevens niveau: 1 = over klassetrin; 2 = på klassetrin;

3 = mindre end et år under klassetrin; 4 = mere end et år under klassetrin.

Kommentarer vedrørende andre fag (f.eks. historie, natur og teknik, fremmedsprog):

Kommentarer vedrørende interesse for de forskellige fag:

Vurdering og behandling

Opsummering af nyere testresultater (hvis relevant)

Yderligere undersøgelser og/eller vurderinger

1.

2.

3.

4.

5.

Behandlingsforslag

Plan for afmystificering:

Hovedprincipper i behandlingen:

Forslag til omvejsstrategier i skolen:

Forslag om specialundervisning i skolen:

Forslag til behandlingsprogram i hjemmet:

Brug af stærke sider og interesser:

Beskyttelse mod ydmygelse:

Yderligere tilbud og behandlingsformer:

Koordinering og opfølgning:
